

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 2. ožujka 2011.

[\[Video\]](#)

Duboki tragovi duhovnosti svetog Franje Saleškog

Draga braćo i sestre!

"Dieu est le Dieu du coeur humain" [Bog je Bog čovjekova srca] (Traktat o ljubavi Božjoj, I, XV): u tim naizgled jednostavnim riječima uočavamo trag duhovnosti velikog učitelja, o kojem ću vam danas govoriti, svetog Franje Saleškog, biskupa i crkvenog naučitelja. Rođen je 1567. u pograničnom francuskom području, bio je sin gospodina Boisyja, drevne plemenite savojske obitelji. Živio je na prijelazu između šesnaestog i sedamnaestog stoljeća i ovladao najvrsnijim naucima i upoznao kulturna postignuća stoljeća koje je završavalo, pomirujući baštinu humanizma s težnjama prema apsolutnosti svojstvenoj mističnim strujama. Stekao je veoma visoku naobrazbu; u Parizu je završio više studije, posvetivši se također teologiji, a na Padovanskom sveučilištu studije iz prava, prema željama oca, koje je okončao na briljantan način, s doktoratom iz kanonskog prava i civilnog prava (doctor in utroque iure). U svojoj bezbrižnoj mladosti, razmišljajući o misli svetog Augustina i svetog Tome Akvinskog, doživio je duboku krizu koja ga je potaknula da postavi pitanje o vlastitom vječnom spasenju i Božjem predodređenju u vezi s tim, doživljavajući temeljna teološka pitanja svoga doba kao pravu duhovnu dramu. Intenzivno je molio, ali ga je sumnja tako snažno mučila da nekoliko tjedana nije gotovo uopće mogao ni jesti ni spavati. Na vrhuncu kušnje, otišao je u dominikansku crkvu u Parizu, otvorio svoje srce i ovako molio: "Što god da se dogodilo, Gospodine, ti koji sve držiš u svojoj ruci i čiji su putovi pravedni i istiniti; što god da odlučio u vezi sa mnom...; ti koji si uvijek pravedni sudac i milosrdni Otac, ja ću te ljubiti, Gospodine [...], ljubiti ću te ovdje, moj Bože, i uzdat ću se uvijek u tvoje milosrđe i uvijek

ću iznova uzdizati tebi hvalu... Gospodine Isuse, ti ćeš uvijek biti moja nada i moje spasenje u zemlji živih" (I Proc. Canon., vol I, art 4). Dvadesetogodišnji Franjo pronašao je svoj mir u radikalnoj i oslobađajućoj stvarnosti Božje ljubavi: ljubiti ga ne tražeći ništa zauzvrat i uzdati se u Božju ljubav; neću više pitati što Bog učiniti sa mnom: ja ga jednostavno ljubim, neovisno o tome što će mi dati ili mi neće dati. Tako je pronašao mir, a pitanje predodređenja – o kojem se raspravljalo u to doba – bilo je riješeno, jer on nije tražio više od onoga će mu Bog dati, on ga je jednostavno ljubio, prepuštao se njegovoj dobroti. I to će biti tajna njegova života, koja će izaći na vidjelo u njegovoj glavnom djelu: Traktatu o ljubavi Božjoj.

Svladavši očev otpor, Franjo je slijedio Gospodinov poziv i 18. prosinca 1593. zaređen je za svećenika. God. 1602. postao je ženevski biskup, u razdoblju u kojem je taj grad bio utvrda kalvinizma, tako da se biskupsko sjedište nalazilo "u egzilu" u Annecyju. Kao pastir siromašne i izmučene biskupije, u planinskom krajoliku čiju je upoznao i oporost i ljepotu, Franjo piše: "Upoznao sam ga [Boga] punog miline i blagosti među našim visokim i surovim planinama, gdje su ga mnoge duše ljubile i štovale u svoj istini i iskrenosti, a srne i divokoze su skakutale među zastrašujućim snježnim vrhuncima da naviještaju njegovu hvalu" (Lettera alla Madre di Chantal, listopad 1606., u Oeuvres, izd. Mackey, t. XIII, str. 223). Ipak utjecaj njegova života i njegova nauka na Europu toga doba i narednih stoljeća bio je golem. On je apostol, propovjednik, pisac, čovjek rada i molitve; zauzimao se za to da provodi u djelo ideal Tridentskog sabora, uključio se u kontroverzu i dijalog s protestantima, sve više doživljavajući, pored nužnog teološkog sučeljavanja, djelotvornost osobnog odnosa i ljubavi; bio je zadužen za diplomatske misije na europskom kontinentu i za društvene službe posredovanja i mirenja. No sveti Franjo Saleški je prije svega vođa duša: iz susreta s jednom mladom ženom, gospođom Charmoisy, dobit će poticaj da napiše jednu od najčitanijih knjiga suvremenog doba: Uvod u pobožni život; iz njegova dubokog duhovnog zajedništva s jednom istaknutom ličnošću, svetom Ivanom Francescom de Chantal, nastat će nova redovnička obitelj, Red Pohođenja, kojeg karakterizira – po svečevoj želji – potpuna posvećenost Bogu življena u jednostavnosti i poniznosti kao i to da se obične, redovne stvari čine na izvanredan način: "...želim da moje kćeri", piše on, "nemaju drugog ideala osim onog da slave [Našega Gospodina] svojom poniznošću" (Lettera a mons. de Marquemond, lipanj 1615.). Umro je 1622. u pedeset i petoj godini života, nakon života označenog teškim vremenima i apostolskim naporom.

Život svetog Franje Saleškog bio je relativno kratak, ali je proživljen intenzivno. Lik toga sveca ostavlja utisak koji resi rijetka punina, koju je pokazao u ozbiljnosti svoga intelektualnog istraživanja kao i u bogatstvu svojih osjećaja, u "milini" svojih učenja koja su imala veliki utjecaj na svijest kršćanskih vjernika. Izrazu "čovjekoljublje" on je pridodao razne naglaske koje, danas kao i nekoć, taj izraz može poprimiti: kultura i ljubaznost, sloboda i nježnost, plemenitost i solidarnost. U svojem izgledu posjedovao je nešto od one veličanstvenosti krajolika u kojem je živio, zadržavši također njegovu jednostavnost i prirodnost. Drevne riječi i slike kojima se izražavao neočekivano zvuče, također u ušima današnjeg čovjeka, kao zavičajni i prisni govor.

Filoteji, zamišljenoj naslovnici svoga Uvoda u pobožni život (1607.), Franjo Saleški upućuje poziv koji je, u to doba, mogao izgledati revolucionarnim. To je poziv da budemo potpuno Božji, živeći u punini prisutnost u svijetu i zadaće vlastitoga staleža. "Moja je nakana poučiti one koji žive u gradovima, u braku, na dvoru [...]" (Predgovor djelu Uvod u pobožni život). U dokumentu kojim će ga papa Leon XIII., više od dvije stotine godina kasnije, proglasiti crkvenim naučiteljem insistirat će se na tome proširenju poziva na savršenost, na svetost. U njemu piše: "[prava pobožnost] je prodrla sve do kraljeva prijestolja, u šator glavara vojskâ, u predvorje suda, u urede, u dućane pa čak i u pastirske kolibe [...]" (Breve Dives in misericordia od 16. studenoga 1877.). Nastao je tako onaj apel laicima, ona briga za posvećenjem vremenitih stvari i za posvećivanjem svakodnevice na čemu će insistirati Drugi vatikanski koncil i duhovnog našega doba. Izbio je na vidjelo ideal pomirenog čovječanstva, u skladu između djelovanja u svijetu i molitve, između života u svijetu i traženje savršenstva, uz pomoć Božje milosti koja prožima čovjeka i, ne uništavajući ga, čisti ga i uzdiže na božanske visine. Teotimu, odraslom kršćaninu i duhovno zreлом čovjeku, kojem će nekoliko godina kasnije uputiti svoj Traktat o ljubavi Božjoj (1616.), sveti Franjo Saleški daje jednu složeniju pouku. Ona pretpostavlja, na početku, točno određeno shvaćanje ljudskog bića, jednu antropologiju: čovjekov "razum", štoviše "razumska duša" tu se promatra kao skladno zdanje, hram, podijeljen u više prostora, oko jednoga središta, kojeg on, zajedno s velikim misticima, naziva "vrh", "vrhunac" duha odnosno "temelj" duše. To je točka u kojoj razum, prošavši sve svoje stupnjeve, "zatvara oči" i spoznaja postaje jedno s ljubavlju (usp. knjiga I., pog. XII.). Da je Božja ljubav, u svojem teologalnom vidiku, smisao svega, u uzlaznoj ljestvici u kojoj nema lomova i bezdana, sveti Franjo je sažeo u glasovitoj rečenici: "Čovjek je savršenstvo svemira; duh je savršenstvo čovjeka; ljubav je savršenstvo duha a karitas savršenstvo ljubavi" (isto, knjiga X., pog. I.).

U dobu snažnog mističnog procvata Traktat o ljubavi Božjoj je prava i istinska summa i ujedno zadivljujuće literarno djelo. Njegov opis puta koji vodi prema Bogu polazi od priznavanja "prirodnog nagnuća" (isto, knjiga I., pog. XVI.), upisana u srce čovjeka, pa bio on i grešnik, da ljubi Boga iznad svega. Po uzoru na Sveto pismo, sveti Franjo Saleški govori o jedinstvu između Boga i čovjeka izlažući čitav jedan niz slika iz interpersonalnog odnosa. Njegov je Bog otac i gospodar, zaručnik i prijatelj, ima osobine majke i hraniteljice, on je sunce čija je čak i noć misteriozna objava. Taj Bog privlači sebi čovjeka sponama ljubavi, to jest prave slobode: "jer u ljubavi nema prisile ni porobljavanja, već ona sve svodi pod svoju poslušnost tako ljupkom snagom da, kao što ništa nije tako snažno kao ljubav, isto tako ništa se ne voli toliko kao njezinu snagu" (isto, knjiga I., pog. VI.). U tome traktatu našega sveca nalazimo duboko razmatranje o ljudskoj volji i opisu njezina tijeka, prolaženja, umiranja, koji imaju za cilj živjeti (usp. isto, knjiga IX., pog. XIII.). u potpunom predanju ne samo Božjoj volji, već onome što se njemu sviđa, njegovu "bon plaisir", njegovoj dobrohotnoj volji (usp. isto, knjiga IX., pog. I.). Na vrhuncu sjedinjenja s Bogom, pored padanja u kontemplativni zanos, događa se ono ponovno izlivanje konkretne ljubavi, koja je pozorna na sve potrebe drugih i koje on naziva "ekstazom života i djela" (isto, knjiga VII., pog. VI.).

Čitajući knjigu o Božjoj ljubavi a još više mnoga pisma koja je pisao bilo dušama kojima je bio

duhovni vođa bilo svojim duhovnim prijateljima, dobro se opaža koliko je sveti Franjo Saleški bio veliki poznavatelj ljudskog srca. Svetoj Ivani de Chantal piše: "[...] Evo pravila naše poslušnosti i pišem vam ih velikim slovima: ČINITI SVE IZ LJUBAVI, NIŠTA NA SILU – VIŠE VOLJETI POSLUŠNOST NO STRAHOVATI OD NEPOS LUHA. Ostavljam vam duh slobode, ali ne one slobode koja isključuje poslušnost, jer je to sloboda kojoj teži svijet; već onu koja isključuje nasilje, tjeskobu i sumnju" (Pismo od 14. listopada 1604.). Nije nipošto slučajno da u ishodištu mnogih putova pedagogije i duhovnosti našeg doba nalazimo upravo trag toga učitelja, bez kojeg ne bi bilo jednog svetog Ivana don Bosca niti heroine "malog puta" svete Terezije od Lisieuxa.

Draga braćo i sestre, u razdoblju kao što je naše koje traži slobodu, također putem nasilja i nemira, ne smije promaći aktualnost toga velikog učitelja duhovnosti i mira, koji predaje svojim učenicima "duh slobode", one prave slobode, na vrhuncu zadivljujućeg i cjelovitog nauka o stvarnosti ljubavi. Sveti Franjo Saleški je uzorni svjedok kršćanskog humanizma; svojim prisnim stilom, usporedbama koje ponekad resi pjesnička lepršavost, podsjeća da čovjek u svojoj dubini nosi čežnju za Bogom i da samo u njemu nalazi pravu radost i svoje puno ostvarenje.

Papin pozdrav hrvatskim hodočasnici ma na hrvatskom:

Radosno pozdravljam sve hrvatske hodočasnike, a osobito vjernike iz župe Svetog Leopolda Mandića iz Orehovice te iz župe Uskrsnuća Kristovog iz Sesevetskog Kraljevca.

Moleći na grobu apostola Petra, nasljedujte njegovo svjedočanstvo vjere prepoznajući u Isusu iz Nazareta Sina Božjega i svoga Spasitelja. Hvaljen Isus i Marija!